

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2007 -11- 3 0
Dnr:	325-4865/2007
Till:	R VII

2007-11-29

Dnr 73-1328/2007 1(4)
och
Dnr 00-10762/2007

Enligt sändlista

Remiss – Förslag till föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah enligt socialtjänstlagen respektive Lex Sarah enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt förslag om upphävande av föreskrifter och allmänna råd om anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS (SOSFS 1996:17)

Socialstyrelsen översänder härmed förslag till föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah enligt socialtjänstlagen (2001:453, SoL) respektive Lex Sarah enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) på remiss. Förslaget gällande SoL ska ersätta föreskrifter och allmänna råd om anmälan av missförhållanden i omsorger om äldre och funktionshindrade enligt 14 kap. 2 § socialtjänstlagen (SOSFS 2000:5). (Se vidare bilaga 1, 2, 3 och 4.)

Socialstyrelsen översänder samtidigt förslaget att upphäva föreskrifter och allmänna råd om anmälan av personskada i verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (SOSFS 1996:17) på remiss. (Se vidare bilaga 5.)

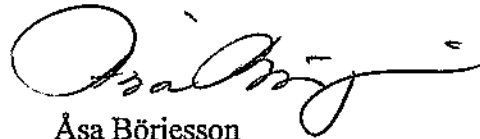
Synpunkter på förslagen och konsekvensutredningarna skall ha kommit in till Socialstyrelsen senast fredagen den 8 februari 2008.

Kontaktpersoner

Helena Axestam
Äldreheten
helena.axestam@socialstyrelsen.se
tel 075-247 36 75

Camilla Siljedahl
Socialtjänstavdelningens kansli
camilla.siljedahl@socialstyrelsen.se
tel 075-247 36 41

Ulla Clevnert
Enheten för funktionshinderfrågor
ulla.clevnert@socialstyrelsen.se
tel 075-247 31 04

Åsa Börjesson
Avdelningschef

Helena Axestam
Projektledare

Bilagor

1. Bakgrund och kommentarer till förslag till föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah samt konsekvensutredning
2. Förslag till föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah enligt socialtjänstlagen
3. Förslag till föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
4. Lex Sarah-bestämmelserna i 14 kap. 2 § SoL och 24 a § LSS
5. Förslag att upphäva föreskrifter och allmänna råd om anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS (SOSFS 1996:17) samt konsekvensutredning

Sändlista

1. Ekonomistyrningsverket
2. Försäkringskassan
3. Länsstyrelsen i Stockholms län
4. Länsstyrelsen i Östergötlands län
5. Länsstyrelsen i Dalarnas län
6. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
7. Länsstyrelsen i Skåne län
8. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
9. Länsstyrelsen i Jämtlands län
10. Landstinget i Östergötlands län – nämnd med ansvar för råd och stöd enligt LSS
11. Landstinget i Norrbottens län – nämnd med ansvar för råd och stöd enligt LSS
12. Landstinget i Skåne län – nämnd med ansvar för råd och stöd enligt LSS
13. Landstinget i Västerbottens län – nämnd med ansvar för råd och stöd enligt LSS
14. Stockholms kommun
15. Göteborgs kommun
16. Malmö kommun
17. Botkyrka kommun
18. Partille kommun
19. Vellinge kommun
20. Borås kommun
21. Sundsvalls kommun
22. Norrköpings kommun
23. Luleå kommun
24. Västerås kommun
25. Helsingborgs kommun
26. Gnesta kommun
27. Kumla kommun
28. Motala kommun
29. Jokkmokks kommun
30. Mora kommun
31. Filipstads kommun
32. Emmaboda kommun
33. Nässjö kommun
34. Hudiksvalls kommun
35. Karlshamns kommun
36. Gotlands kommun
37. Ystads kommun
38. Kristinehamns kommun
39. Tierps kommun

40. Storumans kommun
41. Bengtsfors kommun
42. Alvesta kommun
43. Krokoms kommun
44. Falkenbergs kommun
45. Skövde kommun
46. Sveriges Kommuner och Landsting
47. Vårdföretagarna
48. PRIVO
49. Pensionärernas Riksorganisation (PRO)
50. Sveriges Pensionärsförbund (SPF)
51. Sveriges Pensionärers Riksförbund (SPRF)
52. Svenska Kommunalpensionärers Förbund (SKPF)
53. Riksförbundet PensionärsGemenskap (RPG)
54. Handikappförbundens samarbetsorgan (HSO)
55. Synskadades Riksförbund
56. Demensförbundet
57. Alzheimerföreningen i Sverige
58. Anhörigas Riksförbund
59. Riksförbundet för utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB)
60. Riksföreningen Autism
61. Kommunal
62. Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund (SKTF)
63. Akademikerförbundet SSR
64. Vårdförbundet
65. Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
66. Britt-Inger Saveman, Högskolan i Kalmar
67. Håkan Jönson, Tema äldre och åldrande, Linköpings universitet

Socialtjänstavdelningen
Äldreheten
Helena Axestam
Tel 075-247 36 75
e-post:helena.axestam@socialstyrelsen.se

Bakgrund och kommentarer till förslag till föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah samt konsekvensutredning

Bakgrund

I januari 1999 trädde bestämmelserna i 71 a § socialtjänstlagen (1980:620) i kraft. Bestämmelserna anger att var och en som är verksam inom omsorger om äldre personer och personer med funktionshinder ska vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga levnadsförhållanden. Vidare ska den som upptäcker eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som berör någon enskild anmäla detta till nämnden eller till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Dessa bestämmelser benämns ofta Lex Sarah, efter undersköterskan Sarah Wagnert och hennes agerande på Polhemsgården hösten 1997.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om anmälan av missförhållanden i omsorger om äldre och funktionshindrade enligt 71 a § socialtjänstlagen (SOSFS 2000:5) trädde i kraft den 1 juli 2000. När den nya socialtjänstlagen (2001:453) trädde i kraft den 1 januari 2002 fördes bestämmelserna över oförändrade till 14 kap. 2 § socialtjänstlagen. Våren 2005 gjordes en revidering av SOSFS 2000:5 genom SOSFS 2005:8 som innebar en anpassning till den nya kapitel- och paragrafindelningen i socialtjänstlagen.

Den 1 juli 2005 infördes motsvarande bestämmelser i 24 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Samtidigt gjordes ett tillägg i 14 kap. 2 § SoL, där det anges att anmälningsskyldigheten även omfattar handläggare.

Länsstyrelsernas uppföljningar av hur bestämmelserna om anmälan av allvarliga missförhållanden tillämpas visar på mycket stora skillnader. Tillämpningen skiljer sig mellan länen och även mellan kommuner i ett och samma län. Anmälningar är vanligare i särskilt boende än i ordinärt boende och förekommer oftare i kommunal verksamhet än i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

Förslagen till föreskrifter och allmänna råd

Socialstyrelsen föreslår två separata föreskrifter och allmänna råd om bestämmelserna avseende Lex Sarah. Ett förslag avser kommunal och yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet enligt SoL och ett avser kommunal och yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet enligt LSS.

Förslagen till föreskrifter innebär

- Att både uppgiften att vaka över och skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden lyfts fram.
- En tydlig koppling till det systematiska kvalitetsarbetet.
- Förtydligande av att anmälningsskyldigheten omfattar allvarliga missförhållanden och vad som inryms i allvarliga missförhållanden.
- Att information ska ges till berörda nämnder när det har gjorts anmälningar av allvarliga missförhållanden i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.
- Att dokumentationen av utredningar av allvarliga missförhållanden ska sparas i minst två år i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet

I det följande kommenteras några punkter i förslagen.

En eller två föreskrifter och allmänna råd?

Målsättningen var att åstadkomma gemensamma föreskrifter och allmänna råd för

- SoL – kommunal verksamhet
- SoL – yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet
- LSS – kommunal verksamhet
- LSS – yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

Det finns dock skillnader när det gäller innehållet i bestämmelser och formuleringar dels mellan SoL och LSS, dels mellan kommunal och yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Som ett exempel kan nämnas att frivilligarbetare omfattas av bestämmelserna i SoL men inte i LSS. Ett annat exempel är att för kommunal verksamhet finns bestämmelser om jäv och delegation i kommunallagen (1991:900) vilket påverkar hur anmälningar av allvarliga missförhållanden ska handläggas. För yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet finns inga motsvarande bestämmelser.

Mot bakgrund av det redovisade övergavs målsättningen med gemensamma föreskrifter och allmänna råd och i stället utformades förslag till två föreskrifter och allmänna råd, ett för respektive lag. Målet är att föreskrifter och allmänna råd ska vara så lika som möjligt och endast skilja sig åt där det är nödvändigt.

Socialstyrelsens bemyndiganden

Utformningen av kapitel 1 i föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah enligt LSS är beroende av att Socialstyrelsen har två olika bemyndiganden (ungefär befogenhet) att utfärda föreskrifter. För samtliga insatser enligt 9 § LSS får Socialstyrelsen utfärda verkställighetsföreskrifter. Därutöver får Socialstyrelsen utfärda föreskrifter till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet och hälsa för insatserna 6–10 i 9 § LSS. I förslaget som remitteras rekommenderar Socialstyrelsen att de föreskrifter som gäller för insatserna 6–10 LSS ska tillämpas som allmänna råd för insatserna 1–5 i 9 § LSS.

Lex Sarah

Socialstyrelsen föreslår att benämningen Lex Sarah används för både SoL och LSS. Vidare föreslås att med Lex Sarah ska, förutom skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden, även avses uppgiften att vaka över att äldre personer och personer med funktionsnedsättning i verksamhet enligt SoL får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. I verksamhet enligt LSS avses uppgiften att vaka över att personer som får insatser enligt denna lag får god service, gott stöd och lever under trygga förhållanden.

Utgångspunkten är det systematiska kvalitetsarbetet

Till skillnad från de nu gällande föreskrifterna och allmänna råden för SoL lyfter de föreslagna föreskrifterna även fram första delen i 14 kap. 2 § SoL och 24 a § LSS, dvs. uppgiften att vaka över. Utgångspunkten är det systematiska kvalitetsarbetet. Avsikten är att betona vikten av att kommuner och yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter försöker förebygga fel och brister samt hantera inträffade fel, brister och klagomål innan de blir *allvarliga missförhållanden*.

När det gäller kommunal verksamhet hänvisas till föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2006:11). Dessa föreskrifter och allmänna råd gäller inte direkt för yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter. Därför görs i stället en hänvisning till kommunens ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i en yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamhet som kommunen träffar avtal med.

Personlig assistans enligt LASS

Förslagen till föreskrifter och allmänna råd omfattar inte personlig assistans enligt lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS). I 24 a § LSS regleras att allvarliga missförhållanden som rör en enskild som får insats enligt denna lag, dvs. LSS, genast ska anmälas. De personer som får ersättning enligt LASS omnämns inte i lagtexten. Anmälningsskyldigheten i 24 a LSS omfattar därför inte de personer som får assistansersättning enligt LASS. Socialstyrelsen kommer att påtala detta förhållande i en skrivelse till regeringen.

Förslagen till föreskrifter och allmänna råd omfattar inte Försäkringskassans personal.

Anonyma anmälningar

Av nu gällande föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2000:5) framgår att en Lex Sarah-anmälan enligt SoL inte kan göras anonymt. Av förarbeten till Lex Sarah-bestämmelsen i LSS (prop. 2004/05:39 s. 49 och bet. 2006/07:SoU13 s. 21) framgår att man inte behöver uppge namnet vid en anmälan av ett allvarligt missförhållande. Av förslaget till föreskrifter om Lex Sarah enligt LSS framgår därför att man kan göra en anonym anmälan, medan det inte finns någon motsvarande formulering i förslaget om Lex Sarah enligt SoL.

Övrigt

Socialstyrelsen kommer i det fortsatta arbetet med föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah att ta ställning till hur termerna personer med funktionshinder och personer med funktionsnedsättning ska användas.

Socialstyrelsen har beslutat följa rekommendationen från Regeringskansliet att fr.o.m. hösten 2007 använda ska i stället för skall i författningar.

Syfte

Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd syftar dels till att bidra till en enhetligare tillämpning av bestämmelserna i Lex Sarah, dels till att lyfta fram vikten av ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete. För att nå syftet kommer publiceringen av författningen att kompletteras med breda informationsinsatser både av Socialstyrelsen själv och i samarbete med andra.

Socialstyrelsen arbetar också med att ta fram en handbok i syfte att ge ytterligare vägledning vid tillämpning av lagstiftningen som avser Lex Sarah. De bestämmelser och allmänna råd som nu föreslås kommer att behandlas mer utförligt i handboken. Socialstyrelsen planerar även att ge ut ett informationsmaterial som kan användas som underlag för information i kommunala och yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter.

Berörda

De som direkt berörs av Socialstyrelsens förslag till föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah är

- politiker i kommunala nämnder med ansvar för omsorger om äldre personer och personer med funktionsnedsättning enligt SoL samt verksamhet enligt LSS,

- förvaltningschefer, enhetschefer och handläggare i verksamheter med ansvar för omsorg om äldre personer och personer med funktionsnedsättning samt verksamhet enligt LSS,
- den som har det juridiska och ekonomiska ansvaret för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och den som är ansvarig för en sådan verksamhet inom omsorg om äldre personer och personer med funktionsnedsättning enligt SoL samt verksamhet enligt LSS,
- personal i kommunal verksamhet och yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter,
- praktikanter inom ramen för en utbildning och deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser,
- frivilligarbetare som deltar i ett organiserat samarbete med en kommun eller en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet i verksamheter som bedrivs enligt SoL, samt
- personal hos länsstyrelserna.

Indirekt berörs de enskilda som får insatser inom omsorger om äldre personer och personer med funktionsnedsättning enligt SoL eller insatser enligt LSS.

Referensgrupp

Projektet har en referensgrupp med representanter från länsstyrelserna, Försäkringskassan, organisationen Sveriges Kommuner och Landsting och berörda fackliga organisationer (Kommunal, SKTF, Vårdförbundet, Akademikerförbundet SSR). Vid flera tillfällen har representanter för pensions- och handikapporganisationerna fått information om arbetet och fått möjlighet att lämna synpunkter.

Kostnader och andra effekter

De föreslagna bestämmelserna som berör uppgiften att vaka över bedöms inte medföra några ökade kostnader för kommunerna då de enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2006:11) ska ha system som tar om hand sådana iakttagelser. När det gäller yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet gäller inte SOSFS 2006:11 direkt för sådan verksamhet. En kommun som uppdrar till en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet att fullgöra kommunens uppgifter ska ställa krav på ett systematiskt kvalitetsarbete vid upphandling och tecknande av avtal. Därmed förutsätts en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ha ett systematiskt kvalitetsarbete.

De föreslagna bestämmelserna om handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden innebär förtydliganden och i några avseende mer långtgående krav än i nu gällande föreskrifter och allmänna råd. I förslaget klargörs att skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden avser för-

hållanden som innebär hot mot eller har inneburit allvarliga konsekvenser för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. I så allvarliga situationer måste det ställas höga krav på att ansvariga för en verksamhet vidtar både omedelbara åtgärder och åtgärder för att förhindra att liknande allvarliga missförhållanden inträffar igen. Ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete innebär troligen få anmälningar av allvarliga missförhållanden.

Konsekvensanalys enligt SimpLex-förordningen

Bestämmelserna i 14 kap. 2 § SoL och 24 a § LSS har sin utgångspunkt i skyddet för enskilda och är de samma för kommunal och yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Därmed blir förslagen till föreskrifter och allmänna råd de samma för all yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, oavsett om den bedrivs av ett stort eller ett litet företag.

För den som har det juridiska och ekonomiska ansvaret för verksamheten samt för den som är ansvarig för en sådan verksamhet ska författningen ge vägledning om hur bestämmelserna i lagstiftningen ska tillämpas. Kravet på att det alltid ska finnas en person med kompetens och befogenhet att vidta omedelbara åtgärder om det görs en anmälan om ett allvarligt missförhållande samt att inleda en utredning senast dagen efter kan innebära särskilda krav i en liten verksamhet.

För verksamheter som bedrivs enligt SoL finns motsvarande bestämmelser i nu gällande föreskrifter (SOSFS 2000:5). För verksamheter som bedrivs enligt LSS trädde de nya bestämmelserna i 24 a § LSS i kraft den 1 juli 2005. Socialstyrelsen föreslår att föreskrifterna och allmänna råden om anmälan av personskada enligt LSS (SOSFS 1996:17) upphävs vid samma tidpunkt som de föreslagna föreskrifterna och allmänna råden som gäller Lex Sarah ska träder i kraft.

SOSFS**2008:X (S)**Utkom från trycket
den xx xxxx 2008

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd

om Lex Sarah¹ enligt socialtjänstlagen;

beslutade den..... 2008.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 8 kap. 1 och 5 §§ socialtjänstförordningen (2001:937) och beslutar följande allmänna råd.

1 kap. Tillämpningsområde

Föreskrifter

1 § Dessa föreskrifter ska gälla inom verksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453), nedan förkortad till SoL, som avser omsorger om äldre personer eller personer med funktionshinder.

2 § Föreskrifterna i 1 och 2 kap., 3 kap. 1 och 2 §§, 4 kap. samt 5 kap. ska tillämpas av den eller de nämnder som

1. enligt 2 kap. 4 § SoL fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten,
2. avses i 3 kap. 3 a § kommunallagen (1991:900), och
3. avses i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.

3 § Föreskrifterna i 1 och 2 kap., 3 kap. 1 § samt 4 kap. ska även tillämpas i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, dvs. sådan verksamhet som bedrivs regelbundet av ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild näringsidkare.

4 § Föreskrifterna i 3 kap. 3 § och 6 kap. ska endast tillämpas i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

¹ Benämning på bestämmelserna i 14 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) som anger att var och en som är verksam inom omsorger om äldre personer och personer med funktionshinder ska vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden och att den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild genast ska anmäla det.

2 kap. Verksamma som omfattas av skyldigheterna i Lex Sarah

Föreskrifter

1 § Av 14 kap. 2 § SoL framgår det att var och en som är verksam inom omsorger om äldre personer eller personer med funktionshinder ska vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Av samma bestämmelse följer att den som är verksam och uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarigt missförhållande i omsorgerna om någon enskild genast ska anmäla detta till socialnämnden respektive till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

2 § De verksamma som avses i 14 kap. 2 § SoL ska vara

1. anställda,
2. uppdragstagare,
3. praktikanter, eller motsvarande, under utbildning,
4. deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, eller
5. frivilligarbetare, dvs. personer som deltar i frivilligarbete inom ramen för ett organiserat samarbete med en kommun eller en enskild verksamhet.

3 kap. Uppgiften att vaka över att enskilda får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden

Föreskrifter

1 § Av 14 kap. 2 § första stycket SoL framgår det att de som är verksamma inom omsorger om äldre personer eller personer med funktionshinder ska vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Av andra stycket framgår det att första stycket även gäller inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

Allmänna råd

Nämnden respektive den som ansvarar för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet bör fortlöpande informera dem som är verksamma inom omsorger om äldre personer och personer med funktionshinder om uppgiften att vaka över att enskilda får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden.

Föreskrifter

2 § I kommunal verksamhet ska det finnas rutiner för att identifiera, dokumentera, analysera och åtgärda fel eller brister i verksamheten samt följa upp vidtagna åtgärder, vilket framgår av 4 kap. 3 § första och andra styckena Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamheter enligt SoL, LVU, LVM och LSS.

3 § I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska det fastställas rutiner för hur iakttagelser av sådant som innebär att den enskilde inte får god omvårdnad och inte lever under trygga förhållanden ska hanteras.

4 kap. Skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden

Föreskrifter

1 § Av 14 kap. 2 § SoL framgår det att ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild genast ska anmälas till socialnämnden respektive till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

2 § Allvarliga missförhållanden som ska anmälas är sådana som innebär ett allvarligt hot mot eller har inneburit allvarliga konsekvenser för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Allmänna råd

Ett allvarligt missförhållande kan t.ex. vara

- övergrepp
- brister i bemötande, eller
- brister i verksamheten.

5 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i kommunal verksamhet

Rutiner för handläggning av anmälningar

Föreskrifter

1 § Nämnden ska fastställa rutiner för handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden. Rutinerna ska dokumenteras.

Allmänna råd

Rutinerna i en och samma kommun bör ha en likartad utformning.

Av rutinerna bör det framgå

- vem anmälan ska göras till,
- vem som ska ansvara för att omedelbara åtgärder vidtas,
- hur en anmälan, i enlighet med 15 kap. 1 och 2 §§ sekretesslagen (1980:100), ska registreras,
- vem som ska ansvara för att en anmälan utreds,
- hur en utredning ska genomföras och dokumenteras,
- vem som ska avsluta utredningen med ett beslut,

- vem som ska ansvara för att ta emot en anmälan, vidta omedelbara åtgärder, göra en utredning och fatta beslut efter utredningen, om den som i vanliga fall ansvarar för dessa uppgifter själv berörs av innehållet i anmälan, och
- hur nämnden vid ett sammanträde får information om anmälan, utredningen, beslutet samt vidtagna eller planerade åtgärder.

Av rutinerna bör det även framgå vem som ska ansvara för att ta ställning till

- om och i så fall hur den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet ska informeras om anmälan, utredningen och beslutet samt vidtagna och planerade åtgärder, och
- om och i så fall hur information om anmälan, utredningen, beslutet samt vidtagna och planerade åtgärder ska ges till dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Vidare bör det av rutinerna framgå vem som ska ansvara för att en bedömning görs av om stöd ska ges till

- den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet, och
- dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten

Föreskrifter

2 § Nämnden ska fortlöpande informera dem inom nämndens ansvarsområde som omfattas av anmälningsskyldigheten om

1. innebörden av anmälningsskyldigheten,
2. rutinerna för handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden, och
3. möjligheten att anmäla allvarliga missförhållanden till länsstyrelsen.

Allmänna råd

Nämnden bör ge informationen muntligt och skriftligt minst en gång per år. Informationen bör också ges när en person påbörjar en anställning eller en praktikperiod samt när en frivilligarbetare introduceras i verksamheten.

Omedelbara åtgärder

Föreskrifter

3 § När ett allvarligt missförhållande har anmälts till nämnden ska den omedelbart vidta de åtgärder som krävs för att

1. undanröja direkta hot mot enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa, eller

2. förhindra att konsekvenserna för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa förvärras.

Utredning och dokumentation

Föreskrifter

4 § Nämnden ska inleda en utredning senast dagen efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande har tagits emot. Utredningen ska genomföras skyndsamt.

5 § Handläggningen av ärenden som rör allvarliga missförhållanden ska dokumenteras. Detta ska göras fortlöpande.

Dokumentationen ska utvisa

1. vad det anmälda missförhållandet bestod i,
2. när den muntliga eller skriftliga anmälan gjordes,
3. vem som gjorde anmälan,
4. när och hur det allvarliga missförhållandet upptäcktes,
5. vad som framkom när anmälan utreddes,
6. vilket beslut som utredningen avslutades med,
7. vilka åtgärder som vidtogs med anledning av anmälan, och
8. när (år, månad, dag och, om nödvändigt, klockslag) olika händelser inträffade och åtgärder vidtogs.

6 § Av en handling som upprättas med anledning av en anmälan om ett allvarligt missförhållande ska det framgå

1. när (år, månad, dag) den upprättades,
2. varifrån uppgifterna i den kommer,
3. vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar, och
4. vem (namn och befattning eller titel) som har upprättat handlingen.

7 § Nämnden ska dokumentera vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att liknande allvarliga missförhållanden inträffar igen.

Anmälan till länsstyrelsen

Föreskrifter

8 § Av 14 kap. 2 § första stycket SoL framgår det att nämnden ska anmäla ett allvarligt missförhållande till länsstyrelsen, om det inte har avhjälpits utan dröjsmål.

9 § En anmälan ska göras till länsstyrelsen fyra veckor efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande togs emot, i det fall

1. utredningen inte har avslutats, och
2. åtgärder inte har vidtagits för att förhindra att missförhållandet inträffar igen.

Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet

Föreskrifter

10 § Av 3 kap. 3 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS framgår det bl.a. att nämnden ska inrätta ett ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet.

11 § De erfarenheter som görs i samband med utredningar av anmälningar om allvariga missförhållanden ska nämnden använda i det systematiska kvalitetsarbetet.

6 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet

Rutiner för hantering av anmälningar

Föreskrifter

1 § I en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska det fastställas rutiner för hur anmälningar av allvarliga missförhållanden ska hanteras. Rutinerna ska dokumenteras.

Allmänna råd

Av rutinerna bör det framgå

- vem som är ansvarig för verksamheten,
- hur en anmälan ska göras,
- vem som ska ta emot en anmälan när den som är ansvarig för verksamheten inte är i tjänst,
- vem som ska ansvara för att omedelbara åtgärder vidtas när en anmälan har tagits emot,
- vem som ska ansvara för att en anmälan utreds,
- hur en utredning ska genomföras och dokumenteras,
- vem som avslutar utredningen med ett ställningstagande, samt
- hur den som har det juridiska och ekonomiska ansvaret för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, t.ex. styrelsen för ett bolag eller en stiftelse, får information om anmälan, ställningstagandet samt vidtagna eller planerade åtgärder.

Av rutinerna bör det även framgå vem som ska ansvara för att ta ställning till

- om och i så fall hur den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet ska informeras om anmälan, utredningen och ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder, och
- om och i så fall hur information om anmälan, utredningen, ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder ska ges till dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Vidare bör det av rutinerna framgå vem som ska ansvara för att en bedömning görs av om stöd ska ges till

- den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet, och
- dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten

Föreskrifter

2 § I en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska information fortlöpande ges till dem i verksamheten som omfattas av anmälningsskyldigheten om

1. innebörden av anmälningsskyldigheten,
2. rutinerna för handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden, och
3. möjligheten att anmäla allvarliga missförhållanden till länsstyrelsen.

Allmänna råd

I en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet bör informationen ges muntligt och skriftligt minst en gång per år. Informationen bör också ges när en person påbörjar en anställning eller en praktikperiod samt när en frivilligarbetare introduceras i verksamheten.

Omedelbara åtgärder

Föreskrifter

3 § När ett allvarligt missförhållande har anmälts till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska det i denna verksamhet omedelbart vidtas de åtgärder som krävs för att

1. undanröja direkta hot mot enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa, eller
2. förhindra att konsekvenserna för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa förvärras.

Utredning och dokumentation

Föreskrifter

4 § Arbetet med att utreda en anmälan om ett allvarligt missförhållande ska inledas senast dagen efter att anmälan har tagits emot. Anmälan ska utredas skyndsamt och avslutas med ett ställningstagande.

5 § Det som framkommer när en anmälan om ett allvarligt missförhållande utreds ska dokumenteras. Detta ska göras fortlöpande.

Dokumentationen ska utvisa

1. vad det anmälda missförhållandet bestod i,
2. när den muntliga eller skriftliga anmälan gjordes,
3. vem som gjorde anmälan,
4. när och hur det allvarliga missförhållandet upptäcktes,
5. vad som framkom när anmälan utreddes,
6. vilket ställningstagande utredningen avslutades med,
7. vilka åtgärder som vidtogs med anledning av anmälan, och
8. när (år, månad, dag och, om nödvändigt, klockslag) olika händelser inträffade och åtgärder vidtogs.

6 § Av det som dokumenteras när en anmälan om ett allvarligt missförhållande utreds ska det även framgå

1. när (år, månad, dag) dokumentationen gjordes,
2. varifrån uppgifterna i dokumentationen kommer,
3. vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar, och
4. vem (namn och befattning) som har dokumenterat.

7 § De åtgärder som har vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att liknande allvarliga missförhållanden inträffar igen ska dokumenteras.

8 § Dokumentationen ska bevaras minst två år efter det att sista anteckningen gjordes.

Information till nämnderna

Föreskrifter

9 § Så snart som möjligt efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande har tagits emot av den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt när en utredning har avslutats ska information ges till

1. nämnden i den kommun som har beslutat om insatser för den enskilde som berörs av innehållet i en anmälan, och
2. nämnden i den kommun där verksamheten bedrivs.

Om anmälan berör en öppen verksamhet som bedrivs på uppdrag av en kommun, ska däremot den nämnd som tecknat avtal om verksamheten informeras.

Informationen som lämnas när en anmälan har avslutats ska omfatta vad som har framkommit när anmälan utretts, ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder.

Anmälan till länsstyrelsen

Föreskrifter

10 § Av 14 kap. 2 § andra stycket SoL följer att den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska anmäla ett allvarligt missförhållande till länsstyrelsen, om det inte har avhjälpits utan dröjsmål.

11 § En anmälan ska göras till länsstyrelsen fyra veckor efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande togs emot, i det fall

1. utredningen inte har avslutats, och
2. åtgärder inte har vidtagits för att förhindra att missförhållandet inträffar igen.

Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet

Föreskrifter

12 § Av 3 kap. 4 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS följer att i sådan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som för nämndens räkning fullgör skyldigheter enligt SoL ska nämnden försäkra sig om att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete.

13 § I den yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheten ska de erfarenheter som görs i samband med att anmälningar av allvarliga missförhållanden utreds användas i det systematiska kvalitetsarbetet.

-
1. Denna författning träder i kraft två veckor efter den dag då författningen utkom från trycket.
 2. Genom författningen upphävs Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2000:5) om anmälan av missförhållanden i omsorger om äldre och funktionshindrade enligt 14 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453).

Socialstyrelsen

Xxxxx XXXXXXXXX

Xxxx Xxxxx
(Socialtjänstavdelningen)

Innehåll

1 kap. Tillämpningsområde	X
2 kap. Verksamma som omfattas av skyldigheterna i Lex Sarah.....	X
3 kap. Uppgiften att vaka över att enskilda får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden	X
4 kap. Skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden.....	X
5 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i kommunal verksamhet	X
Rutiner för handläggning av en anmälan	X
Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten	X
Omedelbara åtgärder	X
Utredning och dokumentation	X
Anmälan till länsstyrelsen	X
Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet	X
6 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet	X
Rutiner för hantering av anmälningar	X
Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten	X
Omedelbara åtgärder	X
Utredning och dokumentation.....	X
Information till nämnderna.....	X
Anmälan till länsstyrelsen	X
Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet	X

SOSFS

2008:X (S)

Utkom från trycket
den xx xxxx 2008

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd

om Lex Sarah¹ enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade;

beslutade den..... 2008.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 13 § och 14 § andra stycket förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade och beslutar följande allmänna råd.

1 kap. Tillämpningsområde

Föreskrifter

1 § Föreskrifterna i 1 och 2 kap., 3 kap. 1 och 2 §§, 4 kap. och 5 kap. 8 och 10 §§ ska i kommunal verksamhet gälla inom verksamheten med de särskilda insatserna i 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, nedan förkortad till LSS.

Föreskrifterna i 5 kap. 1–7, 9 och 11 §§ ska i kommunal verksamhet gälla endast inom verksamheten med de särskilda insatserna i 9 § 6–10 LSS.

Allmänna råd

Föreskrifterna i 5 kap. 1–7, 9 och 11 §§ bör i kommunal verksamhet även tillämpas i verksamheten med de särskilda insatserna i 9 § 1–5 LSS.

Föreskrifter

2 § De föreskrifter som anges i 1 § ska tillämpas av den eller de nämnder som

¹ Benämning på bestämmelserna i 24 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade som anger att var och en som fullgör uppgifter enligt denna lag ska vaka över att enskilda som får insatser enligt denna lag får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden och att den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör en enskild som får insatser enligt denna lag genast ska anmäla det.

1. enligt 22 § LSS utövar ledningen av landstingets eller kommunens verksamhet enligt den lagen,
2. avses i 3 kap. 3 a § kommunallagen (1991:900), och
3. avses i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.

3 § Föreskrifterna i 1 och 2 kap., 3 kap. 1 och 3 §§, 4 kap. och 6 kap. 10 och 12 §§ ska gälla i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet för insatserna i 9 § LSS.

Föreskrifterna i 6 kap. 1–9 §§ ska i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet endast gälla för insatserna i 9 § 6–10 LSS.

Allmänna råd

Föreskrifterna i 6 kap. 1–9 §§ bör tillämpas i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet för insatserna i 9 § 1–5 LSS.

2 kap. Personer som fullgör uppgifter enligt LSS och som omfattas av skyldigheterna i Lex Sarah

Föreskrifter

1 § Av 24 a § LSS framgår det att de som fullgör uppgifter enligt LSS ska vaka över att enskilda som får insatser enligt denna lag får gott stöd, god service och lever under trygga förhållanden. Av samma bestämmelse följer att den som fullgör uppgifter enligt LSS och uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör en enskild som får insatser enligt denna lag genast ska anmäla detta till den eller de nämnder som avses i 22 § LSS respektive till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

2 § De som fullgör uppgifter enligt 24 a § LSS ska vara

1. anställda,
2. uppdragstagare,
3. praktikanter, eller motsvarande, under utbildning, eller
4. deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

3 kap. Uppgiften att vaka över att enskilda får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden

Föreskrifter

1 § Av 24 a § första stycket LSS framgår det att de som fullgör uppgifter enligt LSS ska vaka över att personer som får insatser denna lag får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Av andra stycket framgår det att första stycket även gäller inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

Allmänna råd

Nämnden respektive den som ansvarar för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet bör fortlöpande informera dem som fullgör uppgifter enligt LSS om uppgiften att vaka över att enskilda får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden.

Föreskrifter

2 § I kommunal verksamhet ska det finnas rutiner för att identifiera, dokumentera, analysera och åtgärda fel eller brister i verksamheten samt följa upp vidtagna åtgärder, vilket framgår av 4 kap. 3 § första och andra styckena Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamheter enligt SoL, LVU, LVM och LSS.

3 § I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska det fastställas rutiner för hur iakttagelser av sådant som innebär att den enskilde inte får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden ska hanteras.

4 kap. Skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden

Föreskrifter

1 § Av 24 a § LSS framgår det att ett allvarligt missförhållande som rör en enskild som får insatser enligt LSS genast ska anmälas till den eller de nämnder som avses i 22 § LSS respektive till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

2 § Allvarliga missförhållanden som ska anmälas är sådana som innebär ett allvarligt hot mot eller som har inneburit allvarliga konsekvenser för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Allmänna råd

Ett allvarligt missförhållande kan t.ex. vara

- övergrepp,
- brister i bemötande, eller
- brister i verksamheten.

5 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i kommunal verksamhet

Rutiner för handläggning av anmälningar

Föreskrifter

1 § Nämnden ska fastställa rutiner för handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden. Rutinerna ska dokumenteras.

Allmänna råd

Rutinerna i en och samma kommun bör ha en likartad utformning.

Av rutinerna bör det framgå

- vem anmälan ska göras till,
- vem som ska ansvara för att omedelbara åtgärder vidtas,
- hur en anmälan, i enlighet med 15 kap. 1 och 2 §§ sekretesslagen (1980:100), ska registreras,
- vem som ska ansvara för att en anmälan utreds,
- hur en utredning ska genomföras och dokumenteras,
- vem som ska avsluta utredningen med ett beslut,
- vem som ska ansvara för att ta emot en anmälan, vidta omedelbara åtgärder, göra en utredning och fatta beslut efter utredningen, om den som i vanliga fall ansvarar för dessa uppgifter själv berörs av innehållet i anmälan, och
- hur nämnden vid ett sammanträde får information om anmälan, utredningen, beslutet samt vidtagna och planerade åtgärder.

Av rutinerna bör det även framgå vem som ska ansvara för att ta ställning till

- om och i så fall hur den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet ska informeras om anmälan, utredningen och beslutet samt vidtagna och planerade åtgärder, och
- om och i så fall hur information om anmälan, utredningen, beslutet samt vidtagna och planerade åtgärder ska ges till dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Vidare bör det av rutinerna framgå vem som ska ansvara för att en bedömning görs av om stöd ska ges till

- den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet, och
- dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten

Föreskrifter

2 § Nämnden ska fortlöpande informera dem inom nämndens ansvarsområde som omfattas av anmälningsskyldigheten om

1. innebörden av anmälningsskyldigheten,
2. rutinerna för handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden, och
3. möjligheten att anmäla allvarliga missförhållanden till länsstyrelsen.

Allmänna råd

Nämnden bör ge informationen muntligt och skriftligt minst en gång per år. Informationen bör också ges när en person påbörjar en anställning eller en praktikperiod.

Omedelbara åtgärder

Föreskrifter

3 § När ett allvarligt missförhållande har anmälts till nämnden ska den omedelbart vidta de åtgärder som krävs för att

1. undanröja direkta hot mot enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa, eller
2. förhindra att konsekvenserna för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa förvärras.

Utredning och dokumentation

Föreskrifter

4 § Nämnden ska inleda en utredning senast dagen efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande har tagits emot. Utredningen ska genomföras skyndsamt.

5 § Handläggningen av ärenden som rör allvarliga missförhållanden ska dokumenteras. Detta ska göras fortlöpande.

Dokumentationen ska utvisa

1. vad det anmälda missförhållandet bestod i,
2. när den muntliga eller skriftliga anmälan gjordes,
3. vem som gjorde anmälan, om den inte har gjorts anonymt,
4. när och hur det allvarliga missförhållandet upptäcktes,
5. vad som framkom när anmälan utreddes,
6. vilket beslut som utredningen avslutades med,
7. vilka åtgärder som vidtogs med anledning av anmälan, och
8. när (år, månad, dag och, om nödvändigt, klockslag) olika händelser inträffade och åtgärder vidtogs.

6 § Av en handling som upprättas med anledning av en anmälan om ett allvarligt missförhållande ska det framgå

1. när (år, månad, dag) den upprättades,
2. varifrån uppgifterna i den kommer,
3. vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar, och
4. vem (namn och befattning eller titel) som har upprättat handlingen.

7 § Nämnden ska dokumentera vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att liknande allvarliga missförhållanden inträffar igen.

Anmälan till länsstyrelsen

Föreskrifter

8 § Av 24 a § första stycket LSS framgår det att nämnden ska anmäla ett allvarligt missförhållande till länsstyrelsen, om det inte har avhjälpits utan dröjsmål.

9 § En anmälan ska göras till länsstyrelsen fyra veckor efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande togs emot, i det fall

1. utredningen inte har avslutats, och
2. åtgärder inte har vidtagits för att förhindra att missförhållandet inträffar igen.

Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet

Föreskrifter

10 § Av 3 kap. 3 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS framgår det bl.a. att nämnden ska inrätta ett ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet.

11 § De erfarenheter som görs i samband med utredningar av anmälningar om allvarliga missförhållanden ska nämnden använda i det systematiska kvalitetsarbetet.

6 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet

Rutiner för hantering av anmälningar

Föreskrifter

1 § I en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska det fastställas rutiner för hur anmälningar av allvarliga missförhållanden ska hanteras. Rutinerna ska dokumenteras.

Allmänna råd

Av rutinerna bör det framgå

- vem som är ansvarig för verksamheten,
- hur en anmälan ska göras,
- vem som ska ta emot en anmälan när den som är ansvarig för verksamheten inte är i tjänst,

- vem som ska ansvara för att omedelbara åtgärder vidtas när en anmälan har tagits emot,
- vem som ska ansvara för att en anmälan utreds,
- hur en utredning ska genomföras och dokumenteras,
- vem som avslutar utredningen med ett ställningstagande, och
- hur den som har det juridiska och ekonomiska ansvaret för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, t.ex. styrelsen för ett bolag eller en stiftelse, får information om anmälan, ställningstagandet samt vidtagna eller planerade åtgärder.

Av rutinerna bör det även framgå vem som ska ansvara för att ta ställning till

- om och i så fall hur den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet ska informeras om anmälan, utredningen och ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder, och
- om och i så fall hur information om anmälan, utredningen, ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder ska ges till dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Vidare bör det av rutinerna framgå vem som ska ansvara för att en bedömning görs av om stöd ska ges till

- den som har utsatts för det allvarliga missförhållandet, och
- dem som omfattas av 2 kap. 1 § i dessa föreskrifter och berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande.

Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten

Föreskrifter

2 § I en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska information fortlöpande ges till dem i verksamheten som omfattas av anmälningsskyldigheten om

1. innebörden av anmälningsskyldigheten,
2. rutinerna för handläggning av anmälningar av allvarliga missförhållanden, och
3. möjligheten att anmäla allvarliga missförhållanden till länsstyrelsen.

Allmänna råd

I en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet bör informationen ges muntligt och skriftligt minst en gång per år. Informationen bör också ges när en person påbörjar en anställning eller en praktikperiod.

Omedelbara åtgärder

Föreskrifter

3 § När ett allvarligt missförhållande har anmälts till den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska det i denna verksamhet omedelbart vidtas de åtgärder som krävs för att

1. undanröja direkta hot mot enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa, eller
2. förhindra att konsekvenserna för enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa förvärras.

Utredning och dokumentation

Föreskrifter

4 § Arbetet med att utreda en anmälan om ett allvarligt missförhållande ska inledas senast dagen efter att anmälan har tagits emot. Anmälan ska utredas skyndsamt och avslutas med ett ställningstagande.

5 § Det som framkommer när en anmälan om ett allvarligt missförhållande utreds ska dokumenteras. Detta ska göras fortlöpande.

Dokumentationen ska utvisa

1. vad det allvarliga missförhållandet bestod i,
2. när den muntliga eller skriftliga anmälan gjordes,
3. vem som gjorde anmälan, om den inte har gjorts anonymt,
4. när och hur det allvarliga missförhållandet upptäcktes,
5. vad som har framkommit när anmälan utreddes,
6. vilket ställningstagande utredningen avslutades med,
7. vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av anmälan, och
8. när (år, månad, dag och, om nödvändigt, klockslag) olika händelser inträffade och åtgärder vidtogs.

6 § Av det som dokumenteras när en anmälan om ett allvarligt missförhållande utreds ska det framgå

1. när (år, månad, dag) dokumentationen gjordes,
2. varifrån uppgifterna i dokumentationen kommer,
3. vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar, och
4. vem (namn och befattning) som har dokumenterat.

7 § De åtgärder som har vidtagits eller planeras i verksamheten för att förhindra att liknande allvarliga missförhållanden inträffar igen ska dokumenteras.

8 § Dokumentationen ska bevaras minst två år efter det att sista anteckningen gjordes.

Information till nämnderna

Föreskrifter

9 § Så snart som möjligt efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande har tagits emot av den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet samt när en utredning avslutats ska information ges till

1. nämnden i den kommun som har beslutat om insatser för den enskilde som berörs av innehållet i en anmälan, och
2. nämnden i den kommun där verksamheten bedrivs.

Informationen som lämnas när en anmälan har avslutats ska omfatta vad som har framkommit när anmälan har utretts, ställningstagandet samt vidtagna och planerade åtgärder.

Anmälan till länsstyrelsen

Föreskrifter

10 § Av 24 a § LSS följer att den som är ansvarig för en yrkesmässigt bedrivna enskild verksamhet ska anmäla ett allvarligt missförhållande till länsstyrelsen, om det inte har avhjälpits utan dröjsmål.

11 § En anmälan ska göras till länsstyrelsen fyra veckor efter att en anmälan om ett allvarligt missförhållande togs emot, i det fall

1. utredningen inte har avslutats, och
2. åtgärder inte har vidtagits för att förhindra att missförhållandet inträffar igen.

Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet

Föreskrifter

12 § Av 3 kap. 4 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS följer att i sådan yrkesmässigt bedrivna enskild verksamhet som för nämndens räkning tillhandahåller insatser enligt LSS ska nämnden försäkra sig om att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete.

13 § I den yrkesmässigt bedrivna verksamheten ska de erfarenheter som görs i samband med att anmälningar av allvarliga missförhållanden utreds användas i det systematiska kvalitetsarbetet.

1. Denna författning träder i kraft två veckor efter den dag då författningen utkom från trycket.

Socialstyrelsen

Xxxxx XXXXXXXXX

Xxxx Xxxxx
(Socialtjänstavdelningen)

Innehåll

1 kap. Tillämpningsområde.....	X
2 kap. Personer som fullgör uppgifter enligt LSS och som omfattas av skyldigheterna i Lex Sarah	X
3 kap. Uppgiften att vaka över att enskilda får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden.....	X
4 kap. Skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden	X
5 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i kommunal verksamhet	X
Rutiner för handläggning av anmälningar	X
Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten.....	X
Omedelbara åtgärder	X
Utredning och dokumentation.....	X
Anmälan till länsstyrelsen	X
Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet.....	X
6 kap. Anmälan av allvarliga missförhållanden i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet	X
Rutiner för hantering av anmälningar.....	X
Information till dem som omfattas av anmälningsskyldigheten	X
Omedelbara åtgärder	X
Utredning och dokumentation.....	X
Information till nämnderna.....	X
Anmälan till länsstyrelsen	X
Erfarenheter av Lex Sarah i det systematiska kvalitetsarbetet.....	X

Lex Sarah-bestämmelserna i 14 kap. 2 § SoL och 24 a § LSS

14 kap. 2 § SoL

Var och en som är verksam inom omsorger om äldre personer eller personer med funktionshinder skall vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild skall genast anmäla detta till socialnämnden. Om inte missförhållandet avhjälpas utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller också den som handlägger ärenden enligt denna lag.

Första stycket gäller även inom motsvarande yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Anmälan skall göras till den som är ansvarig för verksamheten. Den ansvarige är skyldig att utan dröjsmål avhjälpa missförhållandet eller anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

24 a LSS

Var och en som fullgör uppgifter enligt denna lag skall vaka över att de personer som får insatser enligt lagen får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande som rör en enskild som får insats enligt denna lag skall genast anmäla det till den eller de nämnder som avses i 22 §. Om inte missförhållandet avhjälpas utan dröjsmål, skall nämnden anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. Anmälningsskyldigheten gäller också den som handlägger ärenden enligt denna lag eller lagen (1993:389) om assistansersättning.

Första stycket gäller även inom motsvarande yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Anmälan skall göras till den som är ansvarig för verksamheten. Den ansvarige är skyldig att utan dröjsmål avhjälpa missförhållandet eller anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen.

Socialtjänstavdelningen
Enheten för funktionshinderfrågor
Ulla Clevnert
Utredare
tel 075-247 31 04
e-post ulla.clevnert@socialstyrelsen.se

Förslag att upphäva föreskrifter och allmänna råd om anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS (SOSFS 1996:17) samt konsekvensutredning

Bakgrund

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1996:17) om anmälan av personskada i verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, har gällt sedan juni 1996. De föregicks av motsvarande föreskrifter (SOSFS 1983:74) om anmälan om personskador i verksamheten med omsorger om psykiskt utvecklingsstörda.

Grunderna för utfärdandet av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1996:17) om anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS regleras i 13 § LSS¹ och i 13 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade². Socialstyrelsen har utifrån dessa bemyndiganden meddelat föreskrifterna om anmälan av personskada. Föreskrifterna är tillämpliga i verksamhet enligt 9 § 6–10 LSS, dvs. korttidsvistelse utanför det egna hemmet, korttidstillsyn för skolungdom över 12 år, boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom, bostad med särskild service för vuxna samt daglig verksamhet. Begreppet personskada finns inte reglerat i LSS och föreskrifterna är inte utfärdade utifrån någon annan bestämmelse än den som reglerar Socialstyrelsens normgivningsbemyndigande.

I Socialstyrelsens föreskrifter om anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS regleras att

Om en person som omfattas av LSS allvarligt skadas i samband med verksamhet enligt den angivna lagen och skadan inte inträffar i hälso- och sjukvårdande verksamhet, skall anmälan om det inträffade göras till länsstyrel-

¹ Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i fråga om verksamhet enligt 9 § 6-10 meddela föreskrifter till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa.

² Socialstyrelsen får meddela föreskrifter för att garantera enskilda personer skydd till liv, personlig säkerhet och hälsa inom verksamheten med de särskilda insatserna.

sen. Detsamma skall gälla om det inträffade inte orsakar allvarlig skada men det är uppenbart att risk för sådan skada har förelegat.

Det åligger den nämnd som är ansvarig för verksamheten att fullgöra anmälningsskyldigheten. Om skadan inträffar i enskild verksamhet som avses i 23 § LSS eller om risken för skada uppkommer i sådan verksamhet, skall anmälningsskyldigheten i stället fullgöras av den för verksamheten ansvariga huvudmannen.

Anmälningsskyldigheten gäller oavsett om skadan, eller risken för skada, uppkommer genom avsiktligt handlande eller genom olyckshändelse.

Ny lagstiftning

I 6 § LSS infördes fr.o.m. den 1 juli 2005 en bestämmelse om att verksamheten enligt lagen ska vara av god kvalitet och att kvaliteten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

Med anledning av bl.a. denna nya reglering har Socialstyrelsen utfärdat föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS. I dessa regleras i 4 kap. 3 § bl.a. att ledningssystemen ska säkerställa att det finns rutiner för hur fel och brister i verksamheten ska identifieras, dokumenteras, analyseras och åtgärdas samt hur vidtagna åtgärder ska följas upp. De erfarenheter som gjorts i samband med uppkomna fel och brister ska utgöra underlag i det systematiska kvalitetsarbetet. Föreskrifterna och allmänna råden ska tillämpas av den eller de nämnder som enligt 22 § LSS utövar ledningen av kommunens verksamhet. De är därmed inte direkt tillämpliga på enskild verksamhet men nämnden är skyldig att försäkra sig om att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i verksamhet som läggs ut på en annan utförare.

I samband med lagändringen den 1 juli 2005 infördes även en bestämmelse, 24 a § LSS, om skyldigheten för var och en som fullgör uppgifter enligt lagen att vaka över att personer som får insatser enligt LSS får gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden samt en skyldighet att anmäla allvarliga missförhållanden. Regleringen motsvarar den som benämns som Lex Sarah i 14 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Konsekvenser av den nya lagstiftningen

De situationer som regleras i föreskrifterna (SOSFS 1996:17) om anmälan av personskada omfattas numera till största delen av 24 a § LSS. I de fall en personskada har orsakats av ett missförhållande i verksamheten är det numera reglerat i lag att det finns en skyldighet för dem som fullgör uppgifter

enligt lagen att anmäla detta till nämnden eller till den som är ansvarig för den enskilda verksamheten.

Av 24 a § LSS framgår att om ett anmält missförhållande inte avhjälpas utan dröjsmål ska nämnden eller den som är ansvarig för den enskilda verksamheten anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten. Här anges således uttömmande i lagrummet i vilka situationer som en anmälan ska göras till länsstyrelsen. Detta innebär att Socialstyrelsen inte, som i nuvarande SOSFS 1996:17, kan föreskriva att en anmälan ska göras till länsstyrelsen oavsett om missförhållandet har avhjälpats eller inte.

Socialstyrelsen avser därför att upphäva föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1996:17) om anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS då det är utslutet att ha kvar föreskrifterna och allmänna råden i deras nuvarande form.

Behövs då föreskrifter som reglerar de situationer som inte ryms i anmälningskyldigheten enligt 24 a § LSS, t.ex. vid personskada som orsakats genom olycksfall och där det inte föreligger något allvarligt missförhållande i verksamheten?

Syftet med den nya regleringen i 6 § LSS är att garantera kvaliteten i den verksamhet som bedrivs. Bestämmelserna om god kvalitet och om ledningssystem för kvalitet ska inte endast säkerställa att det finns rutiner för att hantera fel och brister utan syftet är även att förebygga att fel och brister över huvud taget uppstår.

Socialstyrelsens bedömning är att de situationer där en enskild kan komma till skada eller riskerar att komma till skada omfattas av 6 § och 24 a § LSS och därmed av bestämmelserna i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS, och de, i denna remiss, föreslagna föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah enligt LSS. Socialstyrelsens bedömning är därför att någon ny föreskrift om anmälan av personskada inom den verksamhet som regleras av LSS inte behövs.

Upphävandet medför inga ekonomiska konsekvenser.

